

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tiettyjen Euroopan parlamentin asetusten, neuvoston asetusten sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta viisumimenettelyn digitalisoimiseksi

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan komission 27 päivänä huhtikuuta 2022 tekemä ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten muuttamiseksi (EY) 767/2008 viisumitietojärjestelmästä, (EY) 810/2019 viisumisäännöstöstä ja (EU) 2017/2226 rajanylitystietojärjestelmästä, sekä seuraavien neuvoston asetusten muuttamiseksi (EY) 1683/95 viisumin yhtenäisestä kaavasta, (EY) 333/2002 sellaisen lomakkeen yhtenäisestä kaavasta, johon kiinnitetään jäsenvaltioiden niille henkilöille myöntämät viisumit, joiden matkustusasiakirjaa lomakkeen laativa jäsenvaltio ei tunnusta, (EY) 693/2003 erityisen kauttakulkua helpottavan asiakirjan (FTD) ja rautateitse tapahtuvaa kauttakulkua helpottavan asiakirjan (FRTD) käyttöön ottamisesta sekä yhteisen konsuliohjeiston ja yhteisen käsikirjan muuttamisesta ja (EY) 694/2003 asetuksessa (EY) 693/2003 säädettyjen kauttakulkua helpottavan asiakirjan (FTD) ja rautateitse tapahtuvaa kauttakulkua helpottavan asiakirjan (FRTD) yhtenäisestä kaavasta sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta viisumimenettelyn digitalisoimiseksi sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2022

Ulkoministeri Pekka Haavisto

Ulkoasiainneuvos Leena Liukkonen

EUROOPAN KOMISSION EHDOTUS SEURAAVIEN EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUSTEN MUUTTAMISEKSI (EY) 767/2008 VIISUMITIETOJÄRJESTELMÄSTÄ, (EY) 810/2019 VIISUMISÄÄNNÖSTÖSTÄ JA (EU) 2017/2226 RAJANYLITYSTIETOJÄRJESTELMÄSTÄ, SEKÄ SEURAAVIEN NEUVOSTON ASETUSTEN MUUTTAMISEKSI; (EY) 1683/95 VIISUMIN YHTENÄISESTÄ KAAVASTA, (EY) 333/2002 SELLAISEN LOMAKKEEN YHTENÄISESTÄ KAAVASTA, JOHON KIINNITETÄÄN JÄSENVALTIOIDEN NIILLE HENKILÖILLE MYÖNTÄMÄT VIISUMIT, JOIDEN MATKUSTUSASIAKIRJAA LOMAKKEEN LAATIVA JÄSENVALTIO EI TUNNUSTA SEKÄ (EY) 693/2003 ERITYISEN KAUTTAKULKUA HELPOTTAVAN ASIAKIRJAN (FTD) JA RAUTATEITSE TAPAHTUVAA KAUTTAKULKUA HELPOTTAVAN ASIAKIRJAN (FRTD) KÄYTTÖÖN OTTAMISESTA SEKÄ YHTEISEN KONSULIOHJEISTON JA YHTEISEN KÄSIKIRJAN MUUTTAMISESTA JA (EY) 694/2003 ASETUKSESSA (EY) 693/2003 SÄÄDETTYJEN KAUTTAKULKUA HELPOTTAVAN ASIAKIRJAN (FTD) JA RAUTATEITSE TAPAHTUVAA KAUTTAKULKUA HELPOTTAVAN ASIAKIRJAN (FRTD) YHTENÄISESTÄ KAAVASTA SEKÄ SCHENGENIN SOPIMUKSEN SOVELTAMISESTA TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN MUUTTAMISESTA VIISUMIMENETTELYN DIGITALISOIMISEKSI

1 Tausta

EU:n yhteisen viisumipolitiikan keskeinen tavoite on varmistaa Schengen-alueen ulkorajojen turvallisuus ja moitteeton toiminta. Se mahdollistaa laillisen oleskelun Schengen-maissa sekä kauttakulun niiden läpi ja on edistänyt viisumien myöntämiskäytäntöjen yhdenmukaistamista jäsenvaltioissa. Yhteisten ulkorajojen valvonnan parantaminen on olennaista sisäisen turvallisuuden korkean tason säilyttämiseksi, henkilöiden vapaan liikkuvuuden turvaamiseksi Schengen-alueella ja kolmansien maiden kansalaisten laillisen unioniin suuntautuvan matkustamisen helpottamiseksi.

Viisumipolitiikan toimintaympäristö on merkittävästi muuttunut viisumisäännösten tultua voimaan 2010 ja Schengen-maiden yhteisen VIS-keskusviisumitietojärjestelmän käynnistyttyä vuonna 2011. Muuttoliikkeeseen ja turvallisuuteen liittyvät haasteet ovat samoin kasvaneet viime vuosina. Samaan aikaan teknologinen kehitys tarjoaa uusia mahdollisuuksia sujuvoittaa Schengen-viisumien hakemusmenettelyä sekä viranomaisten, että matkustajien kannalta.

Tällä hetkellä viisumiprosessi on jo osittain sähköinen, sillä hakemukset ja päätökset tallennetaan viisumitietojärjestelmään, mutta kaksi oleellista vaihetta eli viisumihakemusmenettely ja viisumitarran käyttö, perustuvat edelleen paperisiin asiakirjoihin. Tästä aiheutuu rasitteita ja kustannuksia viranomaiselle ja hakijalle ja prosessi on myös altis väärennöksille ja rikollisuudelle (esim. viisumitarravarkaudet).

Keskustelu vaihtoehtoista nykyisen viisumin hakemusmenettelyn parantamiseksi sähköisen viisumihakemuksen ja digitaalisen viisumin avulla käynnistyi neuvoston viisumityöryhmässä Viron puheenjohtajuuskaudella vuonna 2017. Tätä keskustelua ovat tukeneet ja kiihdyttäneet sittemmin useat EU-tason uudistukset. Tämän kehityksen osana komissio antoi 14. maaliskuuta 2018 tiedonannon yhteisen viisumipolitiikan mukauttamisesta uusiin haasteisiin sekä käynnisti nyt käytävän keskustelun siirtymisestä kohti digitaalisia viisumeja.

Sekä Euroopan parlamentti, että neuvosto totesivat vuonna 2019 tavoitteena olevan kehittää yhteinen ratkaisu, jotta Schengen-viisumihakemukset voitaisiin jättää verkossa. Covid-19-pandemian aikana viisumitoiminta hidastui merkittävästi kaikkialla maailmassa osittain siksi, että hakijoita oli matkustus- ja muiden rajoitusten vuoksi vaikea vastaanottaa konsulaateissa ja viisumikeskuksissa. Tämän seurauksena jäsenvaltiot kehottivat komissiota nopeuttamaan viisumimenettelyjen digitalisointia. Komission tiedonannossa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamisesta (COM(2020) 609 lopullinen) komissio asetti tavoitteeksi tehdä viisumimenettelystä täysin digitaalinen vuoteen 2025 mennessä, jolloin viisumit muuttuisivat digitaalisiksi ja viisumihakemuksen voisi tehdä verkossa. Tässä yhteydessä viisumin digitalisaatiosta ei kuitenkaan vielä annettu säädösehdotuksia, joilla asiaa olisi edistetty. Komission tiedonannosta on tiedotettu eduskuntaa E-kirjeellä (E 125/2020 vp).

Tällä hetkellä 102 kolmannen maan kansalaisella on oltava voimassa oleva viisumi EU:n ulkorajojen ylittämistä varten. Yhteisön viisumisäännösten laatimisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) 2009/810 siten kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1155 (jäljempänä *viisumisäännöstö*) mahdollistetaan viisumihakijoille hakemuslomakkeiden allekirjoittaminen myös sähköisesti. Tätä mahdollisuutta on hyödyntänyt myös Suomi, jonka kansallisessa viisumijärjestelmässä viisumihakemuksen jättäminen sähköisesti on ollut mahdollista vuodesta 2021 alkaen. Useimmat jäsenvaltiot ovat kuitenkin digitalisoineet prosessinsa vain osittain ja tukeutuvat edelleen suurelta osin paperisiin menettelyihin. Siitä syystä digitalisaation aste ja viisumihakemusmenettelyt vaihtelevat runsaastikin jäsenvaltiosta toiseen. Hakemusmenettelyjen hajanaisuus vaikuttaa kielteisesti EU:n viisumipolitiikan toimintaan ja suuren yleisön käsitykseen EU:sta yhtenä maantieteellisenä yksikkönä ja tekee viisumihakemusmenettelystä hakijoiden kannalta hankalan.

Viisumin turvaominaisuuksista säädetään yhtenäisestä viisumin kaavasta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) 1683/95 (jäljempänä *viisumitarra-asetus*) sekä sen nojalla annetuissa komission täytäntöönpanopäätöksissä, jotka ovat suoraan sovellettavaa oikeutta. Euroopan komissio on todennut EU-maiden myöntämien viisumeiden turvallisuuden vaarantuneen. Fyysinen viisumitarra on altis väärennyksille ja petoksille, tai se voidaan varastaa, mikä aiheuttaa turvallisuusriskin. Viisumitarra otettiin käyttöön vuonna 1995, minkä jälkeen sitä on säännöllisesti päivitetty sen turvaominaisuuksien parantamiseksi. Euroopan komissio valmisteli komission täytäntöönpanopäätöksen (C(2020) 2672 lopullinen), jonka tarkoituksena on parantaa viisumin teknisiä turvaominaisuuksia siten, että viisumiin sisällytetään digitaalinen leima, jolla varmentetaan viisumiin tallennettujen tietojen aitous. Komission täytäntöönpanopäätöksen mukaan jäsenvaltioiden on otettava digitaalinen leima käyttöön viisumeissa viimeistään 30.4.2022. Kyseistä päivää seuraavien kuuden kuukauden siirtymäkauden aikana jäsenvaltiot saavat kuitenkin myöntää viisumeita sekä digitaalisella leimalla varustettuna, että ilman sitä. Lailla ulkomaalaislain muuttamisesta (306/2022) lisättiin ulkomaalaislakiin sääntely, joka täydentää yhtenäisen viisumin kaavaa koskevaa neuvoston asetusta ja sen nojalla annettua edellä mainittua komission täytäntöönpanopäätöstä. Ulkomaalaislain muutoksella toteutettiin komission täytäntöönpanopäätöksen mukaisten vaatimusten kansallisen täytäntöönpano digitaalisen leiman käyttöönottamiseksi viisumeissa.

Viisumihakemusmenettelyjen hajanaisuus aiheuttaa myös riskin johtamalla mahdolliseen niin kutsuttuun viisumishoppailuun hakijoiden etsiessä edullisinta viisumihakemusmenettelyä eri jäsenvaltioita vertailemalla. Tietty EU:n ulkopuoliset maat, jotka kilpailevat suoraan EU:n kanssa kolmansien maiden matkailijoista (kuten Australia ja Uusi-Seelanti) ovat jo ottaneet käyttöön täysin digitalisoidut menettelyt. Eräät muut maat kuten esimerkiksi Yhdistynyt kuningaskunta, Yhdysvallat, Kanada ja Intia ovat puolestaan helpottaneet kolmansien maiden kansalaisten maa-

hantuloa sähköisen matkustusluvan avulla. Nämä menettelyt vastaavat pitkälti EU:n matkustus-tieto- ja lupajärjestelmän (ETIAS) menettelyjä. EU:lla on vaarana jäädä kehityksestä jälkeen ja sen houkuttavuus matkustajien kannalta voi laskea monimutkaisen ja vaivalloisen viisumihakemusmenettelyn johdosta.

2 Ehdotuksen tavoite

Komission ehdotus viisumimenettelyjen digitalisoinnista (COM/2022/658 lopullinen) pyrkii yhdenmukaistamaan EU-alueen viisumihakemuskäytäntöjä ja –prosesseja tavoitteenaan lisätä EU-/Schengen-alueen turvallisuutta kokonaisuutena, sekä EU-alueen houkuttelevuutta kolmansista maista tulevien matkustajien näkökulmasta. Ehdotus tavoittelee lisäksi viisumihakuprosessin yksinkertaistamista sekä prosesseista ja menettelyistä aiheutuvien kustannusten laskua niin jäsenmaiden kuin hakijan näkökulmasta. Lisäksi ehdotuksella pyritään lisäämään asiakirjaturvallisuutta luopumalla fyysisestä ja väärennösalttiista viisumitarrasta.

Keskeisiä nykytilanteen aiheuttamia haasteita, joihin ehdotuksella pyritään vastaamaan, ovat esimerkiksi seuraavat:

- Paperiasiakirjojen hallinnointiin, käsittelyyn ja arkistointiin liittyvät pitkät ja kalliit prosessit. Jäsenmaiden riippuvuus ulkoisista palveluntarjoajista (keskimäärin 90 prosenttia lyhytaikaisia viisumeita koskevista hakemuksista jätetään ulkoisen palveluntarjoajan kautta) johtaa tarpeeseen solmia laaja-alaisia sopimuksia näiden kanssa, jotka lisäävät sekä jäsenvaltioiden että viisumihakijoiden kustannuksia.
- Paperiasiakirjoihin perustuviin menettelyihin liittyy myös uhkia ja riskejä, kuten Covid-19-pandemian aikana hakemusmenettelyjen edellyttämä hakijan fyysinen läsnäolo konsulaatissa ja ulkoisen palveluntarjoajan tiloissa.
- Fyysiseen viisumitarraan kohdistuva väärennysten tai petosten uhka, josta aiheutuu myös tarve kuljettaa ja varastoida tarrat turvallisella tavalla.
- Lisääntynyt riski mahdollisimman edullisen viisumikohtelun etsimiselle hakijan toimesta (nk. viisumishoppailu).
- Viisumihakijan on matkustettava konsulaattiin tai viisumikeskukseen jokaisen hakemuksen yhteydessä ja jätettävä matkustusasiakirjansa näiden haltuun, mikä vaikeuttaa hakijan henkilöllisyyden todistamista ja matkustamista ulkomaille hakemusmenettelyn aikana.
- Menettely on toistettava erikseen kunkin hakemuksen osalta. Menettely voi myös vaihdella määräjäsenvaltion mukaan.
- Hakijoilta peritään lisämaksu näiden jättäessä hakemuksensa ulkoisen palveluntarjoajan kautta.

Viisumimenettelyjen digitalisointi tarjoaa mahdollisuuden parantaa viisumihakemusmenettelyä, vähentää sekä jäsenvaltioille, että sidosryhmille aiheutuvia kustannuksia ja rasitetta sekä lisätä samalla Schengen-alueen turvallisuutta. Viisumiprosessin digitalisointi on linjassa rajaturvallisuuden tietotekniikkaympäristöä koskevan lainsäädännön viimeaikaisen kehityksen kanssa, mikä lisää osaltaan Schengen-alueen turvallisuutta.

3 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Ehdotuksella muutetaan seuraavia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksia: i) viisumisäännöstö ii) (EY) 767/2008) viisumitietojärjestelmästä (VIS) ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta (jäljempänä *VIS-asetus*); iii) (EU) 2017/2226) rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa (jäljempänä *EES-asetus*).

Ehdotuksella muutetaan seuraavia neuvoston asetuksia iv) viisumitarra-asetus; v) (EY) 333/2002 sellaisen lomakkeen yhtenäisestä kaavasta, johon kiinnitetään jäsenvaltioille niille henkilöille myöntämät viisumit, joiden matkustusasiakirjaa lomakkeen laativa jäsenvaltio ei tunnusta; vi) (EY) 693/2003 kauttakulkua helpottavasta asiakirjasta (FTD) ja rautateitse tapahtuvaa kauttakulkua helpottavasta asiakirjasta (FRTD) ja vii) (EY) 694/2003 kauttakulkua helpottavien asiakirjojen (FTD, FRTD) yhtenäinen kaavasta. Niin ikään ehdotuksella muutetaan vii) Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyä yleissopimusta.

Osa eri säädöksiin ja Schengenin yleissopimukseen tehtävistä artiklakohtaisista muutosehdotuksista on luonteeltaan teknisiä ja pyrkii muokkaamaan ao. lainsäädäntöinstrumentit vastaamaan digitaalista viisumimenettelyä nykyisen paperihakemukseen perustuvan menettelyn sijaan.

i) Viisumisäännöstöön esitettävät muutokset

Ehdotuksen keskeisimpiä sisällöllisiä muutoksia on viisumisäännöstön artiklaan 9 tehtävä muutos (ehdotuksen artikla 1), jossa otettaisiin käyttöön velvollisuus viisumin hakemiseen EU:n digitaalista viisumihakemuslupaa käyttäen, samalla kuitenkin säilyttäen mahdollisuuden huomioida tietyt poikkeukset, kuten ulkorajalla myönnettävät viisumit, valtion- tai hallitusten päämiehille myönnettävät viisumit sekä humanitaarista syistä johtuvat yksittäiset tapaukset.

Viisumisäännöstön 24 artiklassa vahvistetut toistuvaviisumin myöntämistä koskevat säännöt säilytetään, mutta koska viisumi muuttuu kokonaan digitaaliseksi, sen voimassaoloaika ei enää rajoiteta passin voimassaolon päättymispäivän perusteella. Viisumisäännöstön nykyisiä säännöksiä ei sisällöllisesti muutoin ehdotuksella muuteta, mutta artikloihin tehtävillä muutoksilla mahdollistetaan viisumimenettelyjen digitalisointi.

ii) VIS-asetukseen ehdotettavat muutokset

Ehdotuksen merkittävin muutos (ehdotuksen 2a artikla) sisältyy VIS-asetukseen, johon ehdotettavalla muutoksella otetaan käyttöön EU:n sähköinen viisumihakemuslupa viisumitietojärjestelmän uutena toimintona. Asetukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 1a luku, jossa vahvistetaan EU:n viisumihakemuslupien toiminnot: esitetään sähköiseen hakulomakkeeseen sisällytettävät tiedot (7b artikla); luetellaan vaiheet, jotka hakijoiden on toteutettava hakemuksen jättämiseksi alustalle, ETIAS-järjestelmän mallin ja nykyisen viisumihakemusmenettelyn mukaisesti (7c artikla); otetaan käyttöön maksutoiminto ja ajanvarausväline (7d artikla); perustetaan yhdyskäytävä, joka mahdollistaa ulkoisille palveluntarjoajille lukuoikeuden viisumitietojärjestelmän tietoihin (7e artikla); selitetään, miten päätöksistä ilmoitetaan, myös ETIAS-mallin mukaisesti (7f artikla).

iii) Muut ehdotettavat muutokset

Viisumitarra-asetukseen ehdotetaan muutoksia digitaalisen viisumin täytäntöön panemiseksi (ehdotuksen artikla 3). Muutoksia (ehdotuksen artikla 6) ehdotetaan myös Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen, jotta myös pitkät viisumit (ts. kansalliset viisumit) voitaisiin antaa digitaalisessa muodossa.

Ehdotuksessa esitetään lisäksi teknisluonteisia muutoksia EES-asetukseen sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta, jotka ovat tarpeen digitaalisen viisumin käyttöönoton vuoksi.

4 Ehdotuksen oikeusperusta ja suhde suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteisiin

Ehdotetun asetuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) rajavalvontaa-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaa säätelevän artiklan 77 kohdat (2)(a) ja (2)(b). Unionille annetaan SEUT-sopimuksen 77 artiklan 2 kohdan a alakohdassa toimivalta säätää toimenpiteistä, jotka koskevat ”viisumeita ja muita lyhytaikaisia oleskelulupia koskevaa yhteistä politiikkaa”. SEUT-sopimuksen 77 artiklan 2 kohdan b alakohdassa unionille annetaan toimivalta säätää toimenpiteistä, jotka koskevat ”tarkastuksia, joita tehdään ulkorajoja ylittäville henkilöille”. SEUT-sopimuksen 79 artiklan 2 kohdan a alakohdassa unionille annetaan toimivalta säätää toimenpiteistä seuraavilla aloilla: ”maahantuloa ja maassa oleskelua koskevat edellytykset sekä vaatimukset pitkäaikaisten viisumien ja oleskelulupien myöntämiseksi jäsenvaltioissa”. Koska ehdotuksen tavoitteena on sekä lyhyt- että pitkäaikaisten viisumien digitalisointi, tarvitaan komission mukaan yhteinen oikeusperusta, joka koostuu SEUT-sopimuksen 77 artiklan 2 kohdasta ja 79 artiklan 2 kohdasta.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan oikeusperusta on asianmukainen.

Komissio katsoo, ettei asetusehdotuksen tavoitteita voida saavuttaa pelkästään jäsenmaiden kansallisin toimin. Yhteisten menettelyjen parantaminen edellyttää EU:n tason toimia, koska suurin osa ongelmista liittyy EU:n lainsäädäntöön sekä suoraan voimassa oleviin EU-säädöksiin. Tavoitteen toteuttamiseksi vaadittavia lainsäädäntömuutoksia tarvittaviin säädöksiin on mahdollista tehdä vain unionin tasolla. Kaavailtujen toimien laajuuden ja vaikutusten vuoksi tavoitteet voidaan saavuttaa tehokkaasti ja järjestelmällisesti ainoastaan EU:n tasolla.

Valtioneuvosto pitää ehdotusta toissijaisuusperiaatteen mukaisena.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEUT) 5 artiklan 4 kohdassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tietyn toimenpiteen luonne ja intensiteetti on sovitettava havaittuun ongelmaan. Kaikki tässä lainsäädäntöaloitteessa käsitellyt ongelmat edellyttävät EU:n tason lainsäädäntötoimia, jotta jäsenvaltiot voivat puuttua ongelmiin tuloksellisesti. Ehdotuksella pyritään puuttumaan nykyisten ongelmien perimmäisiin syihin saattaen viisumihakemusmenettelyt digitalisoinnin myötä yhdenmukaiselle tasolle samalla varmistuen turvallisuuden korkean tason. Ehdotuksessa esitetyt toimenpiteet eivät ylittäisi sitä, mikä on tarpeen aiemmin esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valtioneuvosto pitää ehdotusta suhteellisuusperiaatteen mukaisena.

5 Ehdotuksen vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Komission vaikutusarviointi

Komissio arvioi EU:n viisumihakemusalueen perustamiskustannusten olevan yhteisön tasolla 33,8-41,2 miljoonaa euroa (ml. hallintapalvelun kustannukset ja viisumitietojärjestelmän muutokset). Kun hallintapalvelu on luotu, käyttö- ja ylläpitokustannukset ovat EU:n tasolla 10,5-12,8 miljoonaa euroa vuodessa. Komissio arvioi odotettavissa olevien hallintokustannusten säästöjen (510,9 miljoonaa euroa kaudella 2025-2029 kaikkien jäsenvaltioiden osalta) kattavan ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset (140 miljoonaa euroa kaikkien jäsenvaltioiden osalta kaudella 2025-2029).

Taloudelliset vaikutukset Suomen osalta

Kunkin jäsenvaltion on päivitettävä kansalliset järjestelmänsä ja yhdistettävä ne keskitettyyn EU:n digitaaliseen hakemusalueeseen. Näiden päivitysten kustannuksiksi komissio arvioi, jäsenvaltiosta riippuen 270 000 – 330 000 euroa. Kansallisiin järjestelmiin on lisäksi talletettava vastaanotetut hakemukset, jotta niitä voidaan tarkastella myös myöhemmin. Komissio arvioi infrastruktuurijärjestelyjen edellyttävän kultakin jäsenvaltiolta, kansallisista järjestelmistä riippuen noin 2,5 – 3 miljoonan investointeja. Aiempien, Suomen kansallisesti toteuttamien infrastruktuurihankkeiden perusteella voidaan kuitenkin alustavasti arvioida, että komission ehdotukseensa kaavailema kustannustaso tulee käytännössä olemaan mahdollisesti merkittävästikin korkeampi. Tarkempien kustannusarvioiden tekeminen tässä vaiheessa ilman järjestelmien muutostöihin vaadittavaa teknistä dokumentaatiota on kuitenkin hyvin vaikeaa. Kustannusarvioihin vaikuttaa myös se, mitä heijastusvaikutuksia teknisillä muutoksilla tulee olemaan muihin järjestelmiin.

Suomi on kehittänyt pitkälle omaa kansallista viisumijärjestelmäänsä jo vuosia ennen EU-tason ehdotusta digitalisoidusta viisumiprosessista. Suomi on myös jo vuosien ajan investoinut oman sähköisen viisumihakemusportaalinsa kehittämiseen (3,2 - 4 miljoonaa euroa, sähköinen viisumihakemus (OVAF) sekä järjestelmä (EDES), jonka avulla ulkoinen palveluntarjoaja kykenee lähettämään viisumihakemuksia eteenpäin, pyytämään lisätietoja sekä tulevaisuudessa liittämään järjestelmään liitteitä). Komission ehdottama digitalisoitu viisumimenettely sekä jäsenmaille pakollinen, yhteinen EU:n viisumialue merkitsee Suomen kansallisen hakemusportaalin ja siihen tehtyjen investointien arvioitua aiempaa menettämistä. Investointien alkuperäinen lähtökohta (20v) ja siten järjestelmien elinkaari lyhenee näin ollen merkittävästi aiotusta. Tämä tulee huomioida suunnitelmissa oman kansallisen järjestelmän mahdollisen jatkokehittämisen osalta.

Varsinainen digitaalisen viisumin käyttöönotto aiheuttaisi komission arvion mukaan jäsenvaltioille vain vähäisiä kustannuksia, sillä myönnettyjä viisumeita koskevat tiedot tallennetaan jo nyt sähköisesti viisumitietojärjestelmään. Välineet digitaalisen leiman lisäämiseksi viisumiin on jo luotu edellä mainitun komission täytäntöönpanopäätöksen C(2020) 2672 lopullinen mukaisesti.

Suomelle rajaturvallisuus- ja viisumipolitiikan rahoitusvälineeseen (jäljempänä *BMVI-rahasto*) vuosille 2021-2027 allokoitu rahoitus (10 298 371 eur) ei riitä kattamaan viisumiprosessin digitalisaatiosta aiheutuvia kustannuksia. Ko. rahoitus kuuluu tällä hetkellä jo kansallisen viisumitietojärjestelmän kehittämisen toimeenpano-ohjelmaan kirjattujen tavoitteiden toteuttamiseen. Suomen painopisteet BMVI-rahastossa vuosina 2021-2025 ovat muun muassa tietojärjestelmien yhteentoimivuus, viisumitietojärjestelmän uudistus ja viisumihakemusten liitteiden sähköisen käsittely- ja arkistointijärjestelmän (Elvis) korvaus, sekä 2D-viivakoodiratkaisun toteutuskustannukset jotka on toteutettava EU-rahoitteisesti. BMVI-rahastoon tulee jatkossa saada

EU-komission hallinnoimasta temaattisesta välineestä lisärahoitusta, jotta komission ehdotuksen mukainen viisumimenettelyn digitalisaatio voidaan toteuttaa. Mikäli lisärahoitusta BMVI-välineestä ei saada voi se johtaa lisärahoituksen esittämiseen kansalliseen talousarvioon.

Mahdolliset kansalliset rahoitustarpeet pyritään hoitamaan kehysten puitteissa. Tarvittaessa lisärahoituksesta päätetään talousarvio- ja JTS-prosessien yhteydessä.

Vaikutukset kansalliseen lainsäädäntöön

Ehdotus on säädöstyypiltään asetus, joten se olisi sellaisenaan Suomessa sovellettavaa oikeutta eikä lähtökohtaisesti vaatisi erillistä kansallista täytäntöönpanoa.

Ehdotukseen sisältyvistä uudistuksista esimerkiksi viisumihakemuslupien muutos tulee edellyttämään joitakin muutoksia, kuten esimerkiksi ulkomaalaislakiin (301/2004) ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettuun lakiin (615/2020). Alustavan arvion mukaan asetusehdotus saattaa aiheuttaa tarpeen täydentävään lainsäädäntöön sekä muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön, lähinnä asetuksia täydentävän kansallisen lainsäädännön osalta.

Kansallisen lainsäädännön muutostarpeita arvioidaan lopullisen säädöksen pohjalta.

Muut vaikutukset

Toistuvien hakijoiden tapauksessa hakemusmenettelyyn liittyvät ympäristökustannukset tulevat olemaan lähes olemattomat, koska tällaisten hakijoiden ei enää tarvitsisi ehdotuksen mukaisesti matkustaa viisumin jättämistä tai matkustusasiakirjan hakemista varten. Paperinkulutus vähennee, millä on myös myönteisiä vaikutuksia ympäristöön. Toisaalta viisumimenettelyjen digitalisaation ja sen myötä mahdollisesti toteutuva matkailun kasvu voi lisätä hiilidioksidipäästöjä.

Ehdotuksesta hyötyisivät eniten matkustus- ja matkailualan yritykset. Hallintokustannusten säästöillä olisi myönteisiä vaikutuksia kansalliseen hallintoon. Viisumin hakijalle ehdotus toisi runsaasti hyötyjä yksinkertaistaen ja yhdenmukaistaen viisumihakumenettelyä EU-alueelle, sekä tuoden säästöjä ajassa ja kustannuksissa viisumihakueen liittyvän matkustamisen ym. kustannusten vähentyessä.

Kokemukset ulkoisen palveluntarjoajan käyttämisestä viisumihakemusten ja biometriikan keräämisessä hakijoilta ovat olleet monin osin positiivisia. Suomen Schengen-arvioinnissa 2018 todettiin kuitenkin muodostuneen liiallisia riippuvuuksia ulkoiselle palveluntarjoajalle siirrettyihin tehtäviin ja haasteita hakijoiden henkilötietojen suojan osalta. Osa todetuista puutteista oli vakavia. Komission suositukset yhteisen viisumipolitiikan alalla ulkoiseen palveluntarjoajaan liittyen koskivat mm. hakemustietokannan hallinnointia, tietosuojaa ja ulkoisen palveluntarjoajan valvontaa Suomen viranomaisten toimesta. Tämän jälkeen riippuvuutta ulkoisen palveluntarjoajan järjestelmistä on merkittävästi vähennetty ja ulkoministeriö vastaa tällä hetkellä pääosin sekä viisumihakuprosessista ja järjestelmistä raportin huomioiden edellyttämällä tavalla. Rajavartiolaitos arvio vielä myöhemmässä vaiheessa, missä määrin EU:n hakemuslupaa käytetään rajanylityspaikoilla myönnettävien viisumien osalta. Tällaisen muutoksen ei kuitenkaan arvioida aiheuttavan merkittäviä kustannuksia, vaan se tehtäisiin pikemminkin pidempiaikaisten kustannussäästöjen saamiseksi.

6 Ehdotuksen suhde perustuslakiin sekä perus- ja ihmisoikeuksiin

Ehdotus edistää yhdenvertaisuutta yhdenmukaistamalla viisumin hakemista koskevaa menettelyä. Perustuslain 6 §:n 1 momentti sisältää yleisen yhdenvertaisuuslausekkeen, jonka mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Yhdenvertaisuuslausekkeeseen sisältyy vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yhdenvertaisuuslauseke koskee myös lainsäätäjää, eikä lailla voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan.

Ehdotusten sääntelyllä on merkitystä perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilö-tietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatus yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (ks. esim. PeVL 13/2016 vp, s. 3-4).

Sääntely on merkityksellistä myös EU:n perusoikeuskirjan kannalta. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojen suojaan. Perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelyn tulee olla asianmukaista ja tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen kuuluu olennaisena osana se, ettei henkilötietoja voida myöhemmin käsitellä tavalla, joka on yhteen sopimatonta alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa.

Lisäksi on tärkeää, että ehdotuksessa otetaan riittävällä tavalla huomioon rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen tietosuojalainsäädännön edellyttämällä tavalla. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 artikla 9 sallii erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn vain, jos se on tarpeellista edellyttäen, että rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevat asianmukaiset suojaustoimet on toteutettu. Ehdotuksella luotavassa EU:n hakemusportaalissa käsitellään hakijoiden sormenjälkiä ja kasvokuvia, joiden käsittely on arvioitu olevan viisumihakemuksen käsittelyn ja viisumiharkinnan ja –päätöksenteon vuoksi tarpeellista. Ehdotuksessa biometristen tietojen käsittelyä olisi kuitenkin rajoitettu siten, että niitä käsiteltäisiin vain tarvittaessa. Jatkovalmistelussa olisi syytä huomioida tietosuoja-asetuksen säädettyjen reunaehtojen lisäksi myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Perustuslakivaliokunnan mukaan Suomen perustuslaissa turvatut perusoikeudet ovat merkityksellisiä myös EU-sääntelyn valmistelussa. Suomen perustuslain tulee ohjata valtioneuvoston kannanmuodostusta EU-lainsäädännön valmistelussa (PeVL 20/2021 vp ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että arkaluonteisina pidettävien tietojen käsittely rajataan välttämättömään (ks. esim. PeVL 14/2018 vp, PeVL 3/2017 vp) sekä korostanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta lakitasoisuutta, täsmällisyyttä ja kattavuutta (ks. esim. PeVL 14/2018 vp ja PeVL 26/2018 vp).

Biometriset tunnistetiedot, kuten kasvokuvat ja sormenjälkitiedot, ovat valiokunnan mukaan monin tavoin rinnastettavissa arkaluonteisiin tietoihin, ja niiden käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL ja 33/2016 ja PeVL 3/2017 vp). Arkaluonteisten tietojen käsittelyn salliminen koskee yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp). Perustuslakivaliokunnan mielestä biometristen tunnistetietojen rekisteröinti merkitsee lisäksi erityistä tarvetta huolehtia järjestelmään talletettävien henkilötietojen suojaamisesta väärinkäytön vaaroilta ja kaikenlaiselta tietojen laittomalta saannilta ja käytöltä (PeVL 40/2021 vp).

Komissio toteaa keskittyvänsä ehdotuksessaan erityisesti tarpeeseen varmistaa EU:n perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien noudattaminen kaikilta osin. Perusoikeuskirjan vaatimukset todetaan varmistettavan mm. seuraavin tavoin:

- Liikuntarajoitteiset viisuminhakijat (käyntejä konsulaatissa tai viisumikeskuksissa edellytetään digitalisaation myötä harvemmin) (syrjinnän kieltö, perusoikeuskirja 21 artikla; vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan, perusoikeuskirja 26 artikla).
- Tietyt hakijaryhmät voivat edelleen jättää hakemuksen paikan päällä, jos EU:n viisumihakemuslupaan, palveluntarjoajien, perheenjäsenten tai ystävien tarjoama apu ei ole riittävä (syrjinnän kieltö, perusoikeuskirja 21 artikla; ikääntyneiden henkilöiden oikeudet, perusoikeuskirja 25 artikla).
- Sähköinen hakeminen parantaisi näkövammaisten hakukokemusta (saavutettavuusdirektiiviä noudatettava) (syrjinnän kieltö, perusoikeuskirja 21 artikla; vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan, perusoikeuskirja 26 artikla).
- Digitaalinen menettely takaisi korkean saavutettavuuden näkö- ja kuulovammaisille, koska kaikki maat käyttäisivät samoja EU:n hakemuslupaan sisältyviä standardeja ja ominaisuuksia (syrjinnän kieltö, perusoikeuskirja 21 artikla; vammaisten sopeutuminen yhteiskuntaan, perusoikeuskirjan 26 artikla).
- Erityissäännöksiä joita sovellettaisiin yksittäisiin tapauksiin humanitaarisista syistä, sovellettaisiin myös henkilöihin, joilla on heikko tietotekninen osaaminen ja jotka tarvitsevat teknistä apua (syrjinnän kieltö, perusoikeuskirja 21 artikla; ikääntyneiden henkilöiden oikeudet, perusoikeuskirja 25 artikla).
- Lasten oikeuksien osalta sovellettaisiin edelleen voimassa olevaa lainsäädäntökehystä, joka takaa lapsille paikan päällä tapahtuvan menettelyn. Tarkistetussa VIS-asetuksessa on jo tehty muutoksia, joilla pyritään erityisesti tehostamaan lasten oikeuksien loukkausten torjuntaa alentamalla sormenjälkien ottamista koskevaa ikärajaa (12 vuodesta 6 vuoteen). Jos toistuvan hakijan mukana matkustaa lapsia, uusi hakemus edellyttää uutta paikan päällä tapahtuvaa menettelyä kaikissa tapauksissa (lapsen oikeudet, perusoikeuskirja 24 artikla).
- Ulkoisten palveluntarjoajien rooli digitalisoinnissa riippuisi siitä, millaisia uuteen digitaaliseen järjestelmään liittyviä tehtäviä jäsenvaltiot ulkoistaisivat niille, mikäli lainsäädäntökehys sen sallii. Suuri osa ulkoisille palveluntarjoajille tällä hetkellä osoitetuista hallinnollisista tehtävistä kävisivät tarpeettomiksi digitaalisten menettelyjen myötä. Tietosuojan kannalta ulkoisten palveluntarjoajien käyttöön ja henkilötietojen luovuttamiseen kolmansille osapuolille liittyy ylimääräisiä riskejä. Tämä ei uhkaa tietosuojaa, kunhan ulkoisten palveluntarjoajien käyttämät prosessit ja teknologiat vastaavat periaatteita ja jäsenvaltioiden viranomaiset huolehtivat asianmukaisesta valvonnasta (henkilötietojen suoja, perusoikeuskirjan 8 artikla).
- Kuten Euroopan tietosuojavaltuutettu on todennut, aloitteen vaikutus tietosuojaan liittyy lähinnä viisumihakemuslupaan käyttöönottoon (vaikuttaa ulkoisten palveluntarjoajien suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn ja lupaan tietoturvaan). Aloitteella luotavan EU:n hakemuslupaan osalta tulee varmistua, että henkilötietojen käsittely EU:n yleisen tietosuojalain ja muiden tietosuojalain koskevien säännösten mukaisesti. EU:n hakemuslupaan ei talleteta arkaluontoisia henkilötietoja, vaan niiden säilytys

tapahtuu jatkossakin kansallisissa viisumijärjestelmissä. Hakemusten hajautettu säilyttäminen pienentäisi turvallisuus- ja tietosuojariskejä. (henkilötietojen suoja, peruslaki 8 artikla).

- Digitaalisten viisumien osalta todetaan, että viisumitiedot tallennetaan tällä hetkellä sekä laajaan EU:n tietokantaan (viisumitietojärjestelmä) että passiin kiinnitettävään viisumitarraan. Näin ollen, vaikka tarra muutettaisiin digitaaliseksi viisumiksi, tiedot tallennetaan edelleen myös laajaan EU:n tietokantaan. VIS-asetukseen sisältyy jo tiukkoja tietosuojaa koskevia suojatoimia ja hiljattain tarkistetulla VIS-asetuksella on parannettu näitä suojatoimia entisestään saattamalla tietosuojaa koskevat säännökset sovelletun tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisiksi. Näitä suojatoimia sovelletaan myös tulevaisuudessa.

Tietosuojan osalta EU:n yhdenmukaista alustaa varten otettaisiin käyttöön yhdenmukaiset tietojenkäsittelykäytännöt, joita sovellettaisiin kaikkiin jäsenvaltioihin. Tämä vähentäisi henkilötietojen luovuttamisesta ulkoisille palveluntarjoajille syntyvää riskiä. Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan digitalisointiin liittyy kuitenkin tiettyjä tietosuojariskejä. Tästä syystä käyttö-tarkoituksen rajoittamisen ja tietojen minimoinnin periaatteita on noudatettava tiukasti. Ehdotuksessa tämä on huomioitu minimoimalla tietojen käsittely ja säilytys EU:n yhteisessä hakemusalueella. Kolmansien maiden kansalaisten oikeutta syrjimättömyyteen ei loukattaisi, koska ulkoiset palveluntarjoajat ja matkanjärjestäjät tarjoaisivat heille tarvittaessa apua. Vammaisten oikeuksien osalta kuulo- ja/tai näkövammaisia voitaisiin auttaa parantamalla sähköisten hakemusvälineiden saavutettavuutta. Ulkoiset palveluntarjoajat voivat myös antaa opastusta vammaisille tai henkilöille, joiden tietotekninen osaaminen on heikko. Liikuntarajoitteisten henkilöiden tilanne paranisi, koska heidän ei tietyissä olosuhteissa tarvitsisi käydä henkilökohtaisesti viisumikeskuksessa tai konsulaatissa hakemuksen jättämiseksi.

Aloitteen jatkovalmistelussa tulisi kuitenkin vielä varmistaa, että ehdotettava sääntely on kaikilta osin yhteensopivaa EU:n tietosuojasääntelyn kanssa ja siinä pyritään minimoimaan viisumiprosessin digitalisoinnista aiheutuvat tietosuojariskit. Biometrinen tietojen käsittely olisi syytä rajata minimiin, kuten perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön osalta edellä todetaan. On syytä varmistaa, että ehdotettavat henkilötietojen käsittelyä koskevat suojatoimet ovat riittävät hallitsemaan lisääntyvät riskit, huomioiden ulkopuolisen palveluntarjoajan rooli henkilötietojen käsittelyssä,

7 Ahvenanmaan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 6 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat yleistä järjestystä ja turvallisuutta 27 §:n 27, 34 ja 35 kohdassa säädetyin poikkeuksin.

Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 26 ja 34 kohtien mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat ulkomaalaislainsäädäntöä ja Rajavartiolaistosta.

8 Ehdotuksen käsittely Euroopan unionin toimielimissä ja muiden jäsenvaltioiden kannat

Ehdotusta käsiteltiin ensimmäisen kerran neuvoston viisumityöryhmässä 5.5.2022, jolloin komissio esitteli ehdotuksensa pääsisällön ja jäsenvaltiot antoivat ensimmäiset alustavat näkemyksensä ja kommenttinsa. Yksityiskohtaisempi asian jatkokäsittelyaikataulu ei ole tässä vaiheessa selvillä.

Tässä vaiheessa jäsenvaltioiden kannat eivät vielä ole olleet tarkemmin selvillä. Jäsenvaltiot antoivat yleisesti tukea lopputavoitteelle (digitaalinen viisumi), mutta toivat myös esiin huolia mm. aikataulusta, ehdotuksen rahoituksesta sekä ehdotuksen yhteneväisyydestä muun jo valmisteilla olevan järjestelmäarkkitehtuurin kanssa.

9 Ehdotuksen kansallinen käsittely

EU-6-jaoston kirjallinen käsittely 20.05.-27.05.2022

EU-7-jaoston kirjallinen käsittely 20.05.-27.05.2022

10 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu komission asetusehdotukseen pääosin myönteisesti ja kannattaa sen keskeistä tavoitetta erityisesti digitaalisen viisumin luomisesta sekä lisäksi viisumihakuprosessin digitalisoinnista. Valtioneuvosto kannattaa viisumihakemusprosessin digitalisointia uuden teknologian tarjoamien mahdollisuuksien mukaisesti ottaen huomioon viisumipolitiikan toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset sekä muuttoliikkeeseen ja turvallisuuteen liittyvät haasteet. Valtioneuvosto pitää ensisijaisena tavoitteena fyysisen viisumitarran digitalisointia turvallisuuden lisäämiseksi ja viisumiväärennösten ja –varkauksien estämiseksi.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä sitä, että asetusehdotuksessa huolehditaan perusoikeuksien kunnioittamisesta ja tietosuojan toteutumisesta. Valtioneuvosto toteaa, että myös jatkossa on säilytettävä mahdollisuus tarvittaessa riittävän joustavasti jättää viisumihakemus paperihakemuksena. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetusehdotus linkittyy valmisteilla olevaan EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuuskokonaisuuden täytäntöönpanoon. Neuvotte luissa tulee tämän vuoksi kiinnittää huomiota yhteentoimivuuskokonaisuuden toteutumisen etenemiseen ja ottaa huomioon viisumin digitalisointia koskevan asetuksen yhteensopivuus tämän laajemman järjestelmäarkkitehtuurin kanssa. Oleellista on myös varmistaa digitaalisten toiminnallisuuden toteuttamiseen liittyvät resurssikysymykset ja mahdolliset vaikutukset kansallisten viisumijärjestelmäratkaisujen yhteentoimivuuteen luotavassa kokonaisuudessa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että viisumihakemusten vastaanoton digitalisoinnin myötä ulkoisen palveluntarjoajan nykyiset tehtävät eivät siirry edustuston tehtäväksi, mikä aiheuttaisi lisäresursointitarpeen. Samanaikaisesti tulee kuitenkin huomioida henkilötietojen suoja ja viisuminmyöntöprosessin turvallisuus. Valtioneuvosto arvioi, että viisumimenettelyjen digitalisointi ja käytäntöjen yhtenäistäminen EU-tasolla auttaisi osaltaan vähentämään ulkoisten palveluntarjoajien käyttöön liittyviä tietosuojaan ja erilaisiin väärinkäytöksen mahdollisuuksiin liittyviä riskejä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että asetusehdotuksen yksityiskohtaisemmat kustannukset selvitettäisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta asetuksen aiheuttamat kustannukset voidaan huomioida kansallisessa budjettisuunnittelussa oikea-aikaisesti, sekä selvittää ehdotettujen muutosten mahdolliset heijastevaikutukset muihin jo olemassa- tai rakenteilla oleviin yhteentoimivuuskokonaisuuden osiin tai kansallisiin järjestelmiin. Valtioneuvosto arvioi, että ehdotukseen sisältyviä uudistuksia ei kaikilta osin ole mahdollista rahoittaa BMVI-rahastosta. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komissio kohdentaa jatkossa hallinnoimastaan temaattisesta välineestä lisärahoitusta BMVI-rahastoon, mikä tulee huomioida myös Suomen osalta instrumentista haettavassa rahoituksessa. Vaadittavia infrastruktuurimuutoksia ei voida toteuttaa nykyisten budjettiraidien puitteissa.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota komission ehdotuksen velvoitukseen siirtyä EU:n yhteiseen hakemusalueeseen viiden vuoden kuluessa. Valtioneuvosto huomauttaa, että komission ehdotuksen mukaisesti omissa kansallisissa järjestelmissään edistyneempien jäsenvaltioiden osalta (mm. Suomen kansallinen digitalisoitu hakemusportaali) viisuminhakuprosessin digitalisointi merkitsee osittain näiden pitkäaikaisten investointien menettämistä. Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotuksen sisältämä aikataulu on optimistinen, huomioiden laajempi, asetusehdotuksen kanssa yhtäaikaisesti etenevä EU-tason tietojärjestelmien yhteentoimivuuskokonaisuuden täytäntöönpano ja sen etenemisen vaihe.

Valtioneuvosto toteaa, että Suomen tavoitteena on pyrkiä siirtymään yhteiseen hakemusportaaliiin etupainotteisesti siirtymäajan kuluessa ottaen kuitenkin huomioon jo tehtyjen kansallisten investointien elinkaari ja käyttökustannukset.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvotteluissa pyritään varmistamaan, että ehdotettava sääntely on kaikilta osin EU:n tietosuojasääntelyn mukainen ja siinä huomioidaan henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset periaatteet, kuten käyttötarkoitussidonnaisuus ja tietojen minimointi riittävällä tavalla. Erityishuomiota tulee kiinnittää lisäksi siihen, että erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely rajataan välttämättömään ja että ehdotuksessa säädetään tietosuojasääntelyn edellyttämällä tavalla asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä viisumiprosessin digitalisoinnista aiheutuvien riskien minimoimiseksi ja rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että komission ehdotuksen sisältämät määritelmät niistä hakijoista, joilla olisi jatkossakin mahdollisuus hakea viisumia yhtenäisen EU:n digitalisoidun hakemusportaaliiin ulkopuolella, toteutuvat riittävän joustavina.

Valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti myönteisenä, että ehdotuksessa huomioidaan mahdollisuus selvittää yhteisen EU:n hakemusalueen käyttöönoton edellytyksiä myös pitkäaikaisten viisumien osalta.